

УКРАЇНСЬКА МОВА

Зошит-посібник

ЧАСТИНА 9

4

Можливості
людини

ТИЖДЕНЬ ТРИДЦЯТЬ ДРУГИЙ

Довіряємо та радимося

Цього тижня ти дізнаєшся:

- Чи завжди питання передбачає відповідь?
- Чим подібні прикметники та прислівники?
- Як у спілкуванні проявляється повага до думки іншого?
- Яке товариство можна назвати небезпечним?
- У чому цінність сімейних кінопереглядів?

Дискутуймо

1. Чи погоджуєшся ти з думкою, що кожна родина живе за власними правилами? Запиши 2–3 правила твоєї родини.

Обговори з однокласниками й однокласницями, яких правил родинного життя дотримуються вони.

Читаймо

2. Прочитай уривок із казки Яна Екгольма «Людвігові Чотирнадцятому – ура!» та з'ясуй, яких правил дотримується лисяча родина.

I

Чи знаєш ти Ларсонів? Ні, не тих, що часом приходять до вас у гості. Я про хитрих Ларсонів. А коли ще сказати, що хитрі Ларсони мешкають у норі, то ти й здогадаєшся, про кого мовиться. Авеж – про найбільшу, найхитрішу лисячу родину в цілому лісі.

Звичайно, ти й гадки не мав, що хтозна-скільки разів ходив над лисячою норою. А пам'ятаєш кам'янистий пагорбець із роз-

логими кущиками ялівцю, де навесні найраніше розтає сніг, а влітку найдужче припікає сонце?

Отож на тому місці, глибоко в піску, тато Ларсон улаштував своїй родині житло. Коли б ти зазирнув туди, то найперше побачив би кухню. Під однією стіною там стоїть чималий дерев'яний ящик – то комора. Є в кухні й стіл, що його змайстрував із дощечок сам тато Ларсон. Майже така сама завбільшки й вітальня. Щовечора в ній збираються всі Ларсони. А поряд міститься дитяча кімната, де стоять ліжечка, застелені ялиновим гіллям, щоб було по-справжньому тепло й гарно. До нори є три входи: перший – біля здоровенного пня, другий – під замшілим каменем, а третій – такий потайний, що тільки тато Ларсон знає, де він.

Може, тобі здається, що нора завелика? Таж і Ларсонів багатенько! Найперше, звичайно, тато Ларсон, добрий крутій, що виходив цілий із безлічі пригод. За татом іде мама Ларсон. Вона зрідка залишає нору, бо їй треба сидіти вдома, готовувати їсти й глядіти дітей. А це вам неабищо – піклуватися про чотирнадцятьох лисенят! Найстарший і найдужчий серед них – Лабані. Недавно він закінчив лисячу школу і виявив такий хист до хитрощів, як і його тато. Менших Лабанових братиків звати Леопольд, Лаге, Лассе-Молодший та Лассе-Старший, Ленарт, Лео та Лукас, а сестричок Лаура, Лінея, Ловіса, Лідія та Лоттен.

Усі вони ще ходять до лисячої школи, щоб навчитися усіх хитрощів. Це вже тринадцятеро лисенят, та ось нарешті й Людвіг Чотирнадцятий. Він іще не доріс до школи й скидається на невеличкий руденький клубочок із біленським кінчиком на хвості. Але не думай, що Людвіг Чотирнадцятий мазунчик. Він любить гратися зі старшими братиками й сестричками. Ото як заведуть борюкатися та кусати одне одного за хвостики, зчинять такий гармидер і такий галас, що мама Ларсон каже, ніби у них над норою земля ходоромходить.

А ще лисенята залюбки слухають, як тато Ларсон розповідає про свої пригоди. Про те, як він обводив круг пальця мисливців та гончих псів, як підкрадався до людських осель добувати їжу і який він завжди був хитрий.

(Далі буде.)

Переклад українською Галини Кирпи
Ілюстрації Романа Стадлера

Пишімо

3. Запиши за текстом 5–6 правил життя в родині Ларсонів.

Як перевірити орфограми, що трапилися у твоєму записі?

Досліджуємо

4. Підкресли в тексті питальні речення, у яких оповідач звертається до читача. Чи передбачається відповідь на них? Для чого такі запитання?

Риторичне запитання – це запитання, яке вже містить у собі очевидну відповідь або зовсім не передбачає відповіді. У літературі риторичні запитання використовують, щоб привернути увагу читача до чогось важливого.

Пишімо

5. Знайди в уривку опис житла Парсонів. Намалюй це житло й за малюнком напиши власний опис лисячої хатки. Використовуй прості речення. Після запису порівняй свій текст-опис з уривком із казки.

Досліджуємо

6. А. З першого абзацу випиши 3 форми того самого прикметника з відповідними іменниками. Визнач граматичні значення форм прикметників. Яка з них указує на ступінь порівняння?

Б. Порівняй речення. Доведи, що прислівники теж мають форми ступенів порівняння.

А пам'ятаєш кам'янистий пагорбець із розлогими кущиками ялівцю, де навесні рано розтає сніг, а влітку дуже припікає сонце?

А пам'ятаєш кам'янистий пагорбець із розлогими кущиками ялівцю, де навесні найраніше розтає сніг, а влітку найдужче припікає сонце?

В. Підкресли в тексті всі прикметники та прислівники, що вказують на ступінь порівняння. Для чого автор уживає стільки слів у формах найвищого ступеня порівняння?

Творімо

7. Об'єднайтесь в групи й визначте одне правило родинного життя, яке насамперед бажано поширювати (популяризувати). Створіть листівку із соціальною реклами про переваги родини, що дотримується такого правила.

Перевірте, чи є в рекламній листівці:

2–3 аргументи

риторичні запитання

окличні речення

форми ступенів порівняння

Сфотографуйте листівку та розмістіть її на онлайновій дошці. Розгляньте листівки інших груп і напишіть коментар до тієї, яка вам найбільше сподобалася.

Досліджуємо

8. Визнач граматичну основу речення. Доведи, що це складне речення.

А ще лисенята залюбки слухають, як тато Ларсон розповідає про свої пригоди.

Утвори із цього речення інші складні речення, замінивши сполучник **як** на сполучники: 1) **коли**; 2) **що**. Чим відрізняється значення кожного з трьох речень?

Читаймо

9. Прочитай наступний уривок із казки, щоб дізнатися, якого правила родини Ларсонів не хоче дотримуватися Людвіг Чотирнадцятий.

ІІ

...Але цього вечора в Ларсонів було напрочуд тихо.

— Йдіть собі в свою кімнату — й ні пари з вуст! — суворо звеліла мама Ларсон лисенятам.

Тато Ларсон сидів у кріслі, що було змудроване зі старенького дитячого візочки.

— Охо-xo! Охо-xo! — застогнав тато Ларсон. — Та мені ж соромно показуватися комусь на очі!

Що ж воно сталося? Невже хтось із Ларсонів ускочив у біду?

Так, для мами й тата Ларсонів це була біда. Виявляється, один їхній син не хоче бути хитрим! Це Людвіг Чотирнадцятий. Він не хотів учитися дурити інших і не любив, коли тато хвалився своїми хитрощами.

— Охо-xo, — ще раз зітхнув тато Ларсон. — А поклич-но сюди Людвіга. Я з ним побалакаю.

Тато Ларсон підвівся з крісла і подивився на шматок березової кори, що висіла на стіні. Там було виведено чорничним соком: «ХИТРОЩАМ — СЛАВА! ЛАРСОНАМ — УРА!»

Людвіг Чотирнадцятий зайшов до вітальні навшпиньки.

— Ви мене кликали, тату? — спитав він.

— Мій любий, коханий синочку, — лагідно почав тато Ларсон. — Ти ще не вмієш читати, але, може, вже знаєш, що написано на цій табличці?

Людвіг Чотирнадцятий вильнув хвостиком.

— З давніх-давен ці слова були гаслом для нашої родини, — вів далі тато Ларсон. — Усі ми відомі своїми хитрощами. А кращої слави лисові й не треба.

— Отже, я дурненький, — сказав Людвіг Чотирнадцятий і задер писочок. — Нехай так, але я не вчитимусь дурити інших. Це негарно. Коли б ви знали, як це негарно!

Тато Ларсон почухав за вухом і спітав:

— Хто тобі такого набалакав?

— Мої найліпші друзі, зайчата Юке-Ю і Туфе-Ту, — відповів Людвіг Чотирнадцятий. — У них дома є книжка, в якій написано, що всі повинні бути добрими.

Тато Ларсон почухав і за другим вухом, бо не знав, що йому сказати на це.

— Воно-то правда, що ми повинні бути добрими до інших звірят, — нарешті промимрив він. — Але це не означає, що нам не треба дурити. Напевно, у зайчат є й та книжка, в якій написано, що лиси мають бути хитрими?

— Мене це не цікавить, — зухвало проказалось Людвіг Чотирнадцятий. — Я не хочу хитрувати, шахраювати, прикидатися і погано поводитися. Я хочу бути з усіма добрим і приязним.

Тато Ларсон зітхнув. Горе та й годі!

— Йди до своєї кімнати, трохи ще пограйся і лягай спати, — засичав він зі злості й заходився постукувати по долівці своїм довгим пухнастим хвостом. — З нього пуття не буде! — гукнув тато Ларсон мамі Ларсон, яка стояла на кухні й вилизувала після обіду посуд. — Уяви собі, щоб лис не хотів хитрувати й дурити інших!

— Може, він помудрішає, як підросте, — спробувала втішити його мама Ларсон.

Переклад українською Галини Кирпи
Ілюстрації Романа Стадлера

🌟 **Творімо**

10. Знайди в тексті слова автора щодо реплік Людвіга Чотирнадцятого та його тата. Що тобі стало відомо про емоції, поведінку та особливості мовлення (швидко, повільно, голосно, тихо тощо) персонажів під час їхньої розмови?

Розіграй з однокласниками й однокласницями цю ситуацію спілкування, а потім на основі гри заповни порожні комірки таблиці.

Репліка	Емоції, почуття	Поведінка, особливості мовлення
– Ви мене кликали, тату?		
– Мій любий, коханий синочку. Ти ще не вмієш читати, але, може, вже знаєш, що написано на цій табличці? З давніх-давен ці слова були гаслом для нашої родини. Усі ми відомі своїми хитрощами. А кращої слави лисові й не треба.		
– Отже, я дурненький. Нехай так, але я не вчитимусь дурити інших. Це негарно. Коли б ви знали, як це негарно!		
– Хто тобі такого набалакав?		
– Мої найліпші друзі, зайчата Юке-Ю і Туфе-Ту. У них дома є книжка, в якій написано, що всі повинні бути добрими.		
– Воно-то правда, що ми повинні бути добрими до інших звірят. Але це не означає, що нам не треба дурити. Напевно, у зайчат є й та книжка, в якій написано, що лиси мають бути хитрими?		
– Мене це не цікавить. Я не хочу хитрувати, шахраювати, прикидатися і погано поводитися. Я хочу бути з усіма добрим і приятливим.		
– Йди до своєї кімнати, трохи ще пограйся і лягай спати.		

Дискутуймо

11. Який конфлікт назріває в сім'ї лисів?

Яким Людвіг не хоче бути? А яким хоче стати?

Як у розмові Людвіга та його тата проявилося, що повага до думки дитини – одне з правил родини Ларсонів?

Читаймо

12. Прочитай ще один уривок із казки та дізнайся, чи вмів Людвіг Чотирнадцятий хитрувати.

III

Важко сказати, хто злякався дужче: Людвіг Чотирнадцятий чи пухнаста грудочка.

Принаймні Людвіг Чотирнадцятий озвався перший:

- Що за манера налітати на безневинних звірят? – почав сваритися він.
- Я не налітала на тебе, бо не вмію гаразд літати, – пропищала пухнаста грудочка.

*Ілюстрація
Романа Стадлера*

У канаві була напівтемрява, та коли Людвіг Чотирнадцятий придивився, то помітив, що пухнаста грудочка набагато менша за нього. І помалу страх його розвівся.

– Що ти тут робиш так пізно? І сама-самісінька? – здивувався він. – Така малечка, як ти, вже давно повинна спати.

– Мені страшно йти додому, – жалісливо писнула грудочка. – Запахло лисом, а лиси такі страшні!

Людвіг Чотирнадцятий крізь сміх спитав:

- Хіба ти ніколи не бачила лиса?
- Зроду, – відповіла грудочка. – Тільки на малюнку. Лиси в білих хутрах, з довгими вухами, ще й з манюніми м'ячиками на хвостиках.
- Ти дивилася не на ті що слід малюнки, – мовив Людвіг Чотирнадцятий.
- Яка ж я дурна! – засміялася грудочка. – Знов переплутала! І коли вже я навчуся розрізняти лиса й зайця? У лиса руде хутро й довгий хвіст. А ще лис дуже хитрий.
- Оце вже схоже на правду, – сказав Людвіг Чотирнадцятий.
- А ти хіба бачив живого лиса? – спитала грудочка.
- Скільки завгодно, – відповів Людвіг Чотирнадцятий.
- І ні разу їх не боявся?
- Ні разу, – відповів Людвіг Чотирнадцятий.
- То ти хороший, – сказала грудочка. – Як же тебе звати?
- Людвіг Чотирнадцятий Ларсон, – відповів Людвіг.

- Ну й кумедне ім'я! – засміялася грудочка.
- Де ж воно кумедне?! – просичав Людвіг Чотирнадцятий. – Ми – найбільша родина на цілій ліс, і випадково мені випало бути чотирнадцятою дитиною. Бач, як усе просто!
- А мене звати Тутта Карлсон.
- У канаві запала тиша. Обоє гадали те саме – хто ж ти? Людвіг Чотирнадцятий спитав перший:
- Правда ж, ти пташка?
- Тутта похитала голівкою.
- Але ж ти сама казала, що трохи літаєш?
- Тутта знов похитала голівкою.
- Ти мешкаєш у цьому лісі?
- І знов Тутта похитала голівкою.
- У людей?
- Нарешті Тутта кивнула голівкою.
- А якого кольору твоє хутро?
- Я не маю хутра. У мене жовтий пух, – відповіла Тутта Карлсон.
- Людвіг Чотирнадцятий почухав за вухом.
- «Що ж воно за жовта пташка, яка не вміє гаразд літати і мешкає у людей? – думав він. – Невже це?...»
- Людвіг Чотирнадцятий гикнув.
- Ти часом не курка? – обережно спитав він.
- Тутта Карлсон не квапилася відповідати.
- Ти не чуєш, що я питую? – мовив Людвіг Чотирнадцятий.
- Та чую, – пропищала Тутта. – Ні, я не курка. А ти хто та-кий? Ти мешкаєш у лісі?
- Людвіг Чотирнадцятий кивнув.
- Ти свійський?
- Людвіг Чотирнадцятий похитав головою.
- Якого кольору твій пух?
- У мене не пух. У мене руденьке хутро, – відповів Людвіг Чотирнадцятий.
- Що ж воно за дикий звір із рудим хутром та довгим хвостом?
- Якщо не заєць, то...
- Тутта затремтіла.
- А т-ти ч-часом н-не х-хитрий л-лис? – затинаючись, спитала вона.
- Ні, – по хвилі відказав Людвіг Чотирнадцятий.
- Тутта Карлсон перевела дух.
- Ну й добре! – мовила вона. – А то я страх боюся попасти в небезпечне товариство.

Людвіг Чотирнадцятий усміхнувся. Коли б ця Тута Карлсон тільки знала!..

Переклад українською Галини Кирпи

За бажанням прослухай аудіоказку «Людвігові Хитрому – ура, ура, ура!» за QR-кодом (1).

Також за бажанням можеш переглянути виставу за цим твором (2).

Дискутуймо

13. Як Тутта зрозуміла значення слова **налітати** в репліці Людвіга в момент їхнього знайомства?

Які емоції викликав у Людвіга сміх Тутти, коли вона почула його ім'я? Що про це свідчить?

Чим кумедна розмова Тутти й Людвіга?

Яке товариство можна назвати небезпечним? Чому ні Тутта, ні Людвіг не зізналися, хто вони такі?

Пишімо

14. Напиши текст-міркування на тему «Чи треба людині вміти хитрувати?».

Перевір, чи є у твоєму тексті:

слова-маркери

думка, яка потребує доведення

аргументи

висновок

Дискутуймо

15. Чи погоджуєшся ти з тим, що право обирати друзів є однією з найважливіших можливостей людини? Познач свій вибір на шкалі та обґрунтуй.

Чи є право обирати друзів однією з найважливіших можливостей людини?

Ні

Важко визначитися

Так

1.

2.

Досліджуємо

16. У чому цінність сімейних кінопереглядів? Чим відрізняється перегляд фільму всією родиною від перегляду фільму з друзями чи подругами?

Пригадай 3 фільми або мультфільми з історіями про справжню дружбу. Заповни таблицю інформацією для сімейного перегляду.

	1.	2.	3.
Це фільм чи мультфільм?			
Яка його назва?			
Про що в ньому йдеться?			
Чому він підходить для сімейного перегляду?			

Опрацюйте в класі всі таблиці й створіть діаграму найкращих фільмів або мультфільмів для перегляду родиною.

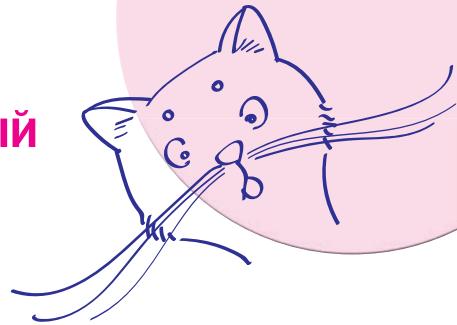
Пригадаймо

- Чи може запитання не передбачати відповіді?
- Що спільного мають прикметники та прислівники?
- У який спосіб у спілкуванні проявляється повага до думки іншого?
- Чи може товариство бути небезпечним? Чому?
- Для чого переглядати фільм або мультфільм спільно з родиною?

ТИЖДЕНЬ ТРИДЦЯТЬ ТРЕТИЙ

Змагаємося і перемагаємо

Цього тижня ти дізнаєшся:

- З якою метою подають інформацію в новинних програмах?
- У чому полягають особливості мовлення коментатора?
- Чому в літературних творах персонажами часто є тварини?
- Чи легко з іншими говорити про те, за що ти себе любиш?
- Чому в українській мові немає фразеологізмів про пінгвінів, а є багато про котів?

Досліджуємо

1. А. Прочитай тлумачення лексичного значення слів і запиши по 2–3 приклади відомих тобі виставок, конкурсів і чемпіонатів.

Вýставка – публічний показ спеціально підібраних предметів і місце цього показу.

Конкурс – змагання, яке дає змогу виявити найбільш гідних із його учасників або найкраще з того, що надіслане на огляд.

Чемпіонат – змагання на першість з певного виду спорту, переможець якого дістає звання чемпіона.

Виставки: _____

Конкурси: _____

Чемпіонати: _____

Б. Переглянь відео за QR-кодом «ТСН. Котячий бал».

Про що йдеться в цьому відео: про виставку, конкурс чи чемпіонат? З якою метою інформацію про такі заходи подають у новинних телевізійних програмах?

Дискутуємо

2. Обери одне з питань і запропонуй однокласникам чи однокласницям обговорити його в групі. Можеш придумати власне питання. Занотуй ідеї, висловлені під час обговорення, і зроби усне повідомлення про результати дискусії.

1. Чи доцільні виставки тварин?

2. Які умови мають бути створені для тварин, щоб виставка не завдавала їм шкоди?

3. Чи будь-яка тварина може бути учасником виставки? Чому? Чи справедливо це?

4. Твое запитання: _____

Пишімо

3. Познач серед запропонованих на шкалі відповідь про своє ставлення до вибору домашнього улюблена.

Яку тварину ти хочеш мати вдома?

Лише породисту

Безпородну, вуличну чи з притулку

Байдуже, породиста чи ні, аби мені подобалась

Не хочу мати тварин удома

Аргументуй свій вибір.

Читаймо

4. Прочитай уривок із твору Галини Вдовиченко «Найдовші вуса», послуговуючись «Хрестоматією для читання в 3, 4 класах» («Видавництво Старого Лева», 2016; с. 101–102), і дізнайся, як було організовано конкурс на найдовші вуса.

Дискутуймо

5. Як ти вважаєш, конкурс на найдовші вуса був заздалегідь підготовленим чи виник стихійно? Доведи свою думку.

Що обурило Пушинку?

Як ти розумієш слова «У цього малого бійцівська вдача»?

Чи доводилося тобі брати участь у будь-якому конкурсі? Що це був за конкурс? Хто входив до складу журі?

Яким має бути конкурс, щоб у ньому хотілося брати участь?

Творімо

6. Уяви, що ти готуєшся до кастингу на роль Коментатора-Чорного кота. У чому полягають особливості мовлення коментатора? Попрацюй у парі з другом чи подругою. Спочатку один читає вголос, а другий слухає та оцінює роботу коментатора за наведеними критеріями, зафарбувавши певним кольором відповідне слово. Після цього обміняйтесь обов'язками.

Мовлення коментатора	
швидко	повільно
голосно	тихо
емоційно	стримано
невимушено	дуже скуюто
переконливо	непереконливо

Пишімо

7. Напиши невеличку розповідь «Про Кота-Який-Ніколи-Не-Вигравав». Спробуй створити щасливу кінцівку розповіді.

Обміняйтесь зошитами з однокласником або однокласницею та перевірте, чи є в тексті:

1

назва

1

зачин

1

основна частина

1

кінцівка

Досліджу́мо

8. А. Випиши з прочитаного уривка на с. 101 по 2 форми дієслів:

- 1) минулого часу: _____
- 2) теперішнього часу: _____
- 3) майбутнього часу: _____
- 4) неозначененої форми: _____

- Б. Випиши всі імена, які трапилися в прочитаному уривку. Яка особливість написання власних назв?
-
-
-
-

Які ще назви трапилися у твоєму списку? Яка власна назва записана в лапках? Чому?

У яких із цих слів заміна приголосного звуку спричинить утворення слова з іншим значенням? А в якому слові заміна голосного звуку утворить нове слово? Запиши утворені пари.

Чита́ймо

9. Прочитай наступний уривок із твору Галини Вдовиченко «Найдовші вуса» до останнього абзацу («Хрестоматія для читання в 3, 4 класах», с. 103) і дізнайся, чи вплинула стороння оцінка на ставлення Коментатора-Чорного кота до власних вусів.

Дискуту́ймо

10. Що можна сказати про характер Коментатора-Чорного кота?
Чого кожен з нас може повчитись у нього?

Як ти розумієш слова «Варто придивлятися одне до одного уважніше, аби не пропустити чогось важливого...»?
Чому в літературних творах персонажами часто є тварини?

Пишімо

11. Поміркуй і запиши, чим відрізняється ставлення Клаповуха та Коментатора-Чорного кота до того, що вони не стали переможцями.

Як перевірити орфограми, що трапилися у твоєму тексті?

Творімо

12. Запиши слова, у яких заховався KIT.

KIT
KIT
KIT
KIT

KIT
KIT
KIT
KIT

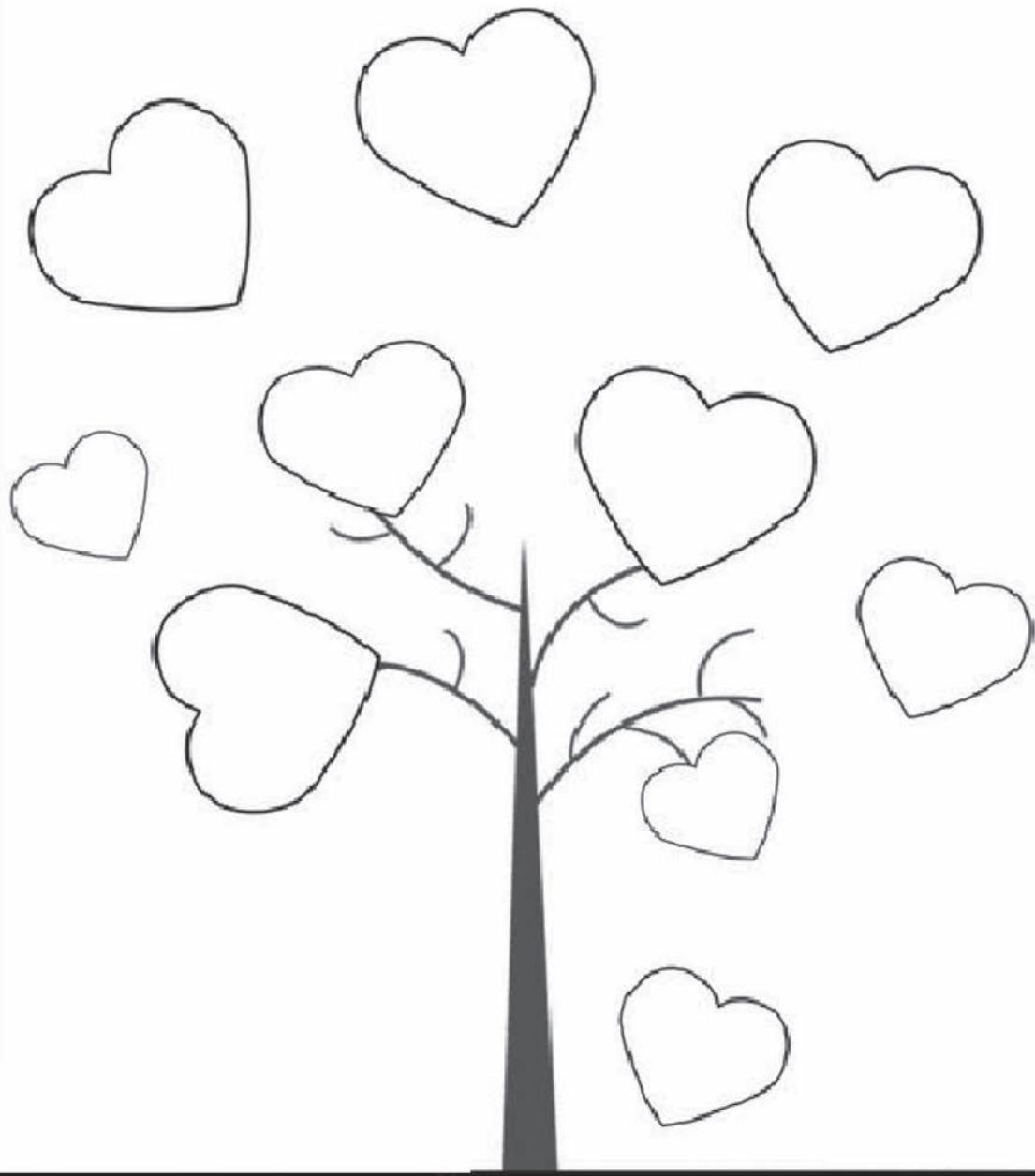

Пишімо

13. Пригадай свої вміння або риси свого характеру, за які ти себе любиш. Обговори з однокласниками й однокласницями, за що вони цінують себе, адже кожен із вас справді неповторний.

10 речей, які я в собі люблю

Читаймо

14. Прочитай ще один уривок із твору Галини Вдовиченко «Найдовші вуса» («Хрестоматія для читання в 3, 4 класах», с. 103–105) і з'ясуй, чому не визнано переможця.

Дискутуймо

15. За яких умов у конкурсі можуть виграти кілька учасників?
 Чи справедливим було рішення журі конкурсу «Вуса сезону»?
 Чому варіант «перемогла дружба» не влаштував переможців?
 Як ти розумієш слова **«Зараз ми перевіримо його вуса на міцність»?**
 Чому учасників конкурсів інколи знімають зі змагань?
 Чи справедливою була дискваліфікація учасників конкурсу?
 Про кого насправді ця історія: про котів чи про людей?

Досліджуймо

16. Знайди та випиши з останнього уривку твору Галини Вдовиченко:

фразеологізм	
синонім до слова гамір	
назву заспокійливого лікарського засобу	
слово зі значенням «гостра суперечка, що супроводиться взаємними докорами, образами»	
антонім до слова поразка	
споріднені слова до слів: довгий перемога плече ковбаса парасоля	
два звертання	
четири займенники	

Обміняйтесь зошитами з однокласником або однокласницею і виконайте взаємоперевірку. Чи всі відповіді збіглися?

Пишімо

17. Коти часто фігурують в українській народній творчості, зокрема у фразеологізмах. Поясни значення фразеологізмів.

Не все коту масниця –

Знає кіт, чиє сало з'їв –

Чорна кішка пробігла (між ними) –

Згадає кішка мишаці слізки –

Тягнути кота за хвоста –

Як кіт наплакав –

Як кіт із собакою (живутъ) –

Кішки на душі шкребуть –

Досліджуємо

18. Переглянь відеоролик про кота Інжира за QR-кодом.

З якою метою, на твою думку, художниця Олена Павлова вигадала цього персонажа? Запиши 3 факти із життя Інжира.

Переглянь 10-ту серію анімафільму «Книга мандрівка. Україна».

З якою метою, на твою думку, автори мультсеріалу вигадали кота-блогера?

Запиши 3 будь-які факти про Києво-Печерську лавру, які розповідає кіт Афанасій.

Як ти можеш використати отриману з обох відео інформацію?

Пригадаймо

1. Чим може бути корисною інформація з новинних програм?
2. Чому коментатор виставки, конкурсу або чемпіонату має своєрідне мовлення?
3. Чи цікаві літературні персонажі – тварини? Чому?
4. Чи треба говорити з іншими про те, за що ти себе любиш? Чому?
5. Чому в українських фразеологізмах часто фігурують коти?

ТИЖДЕНЬ ТРИДЦЯТЬ ЧЕТВЕРТИЙ

Співаємо пісень

Цього тижня ти дізнаєшся:

- Як пісня пов'язана з людським мовленням?
- Чи є пісенний текст віршем?
- Чи бувають невимовні пісні?
- Який літературний твір називають думою?
- Чому мова є найважливішою з людських можливостей?

Досліджуємо

1. А. Переглянь відео «Українська пісня – перша, яка прозвучала у всьому Всесвіті!» за QR-кодом.

Яку пісню заспівав космонавт Павло Попович?

Чому, на твою думку, заспівав космонавт?

Які емоції він міг відчувати?

А яка, на твою думку, мета авторів цього відео?

Для кого створено це відео? Доведи свою думку.

Дискутуємо

2. Обговори з однокласниками й однокласницями, як пісня пов'язана з людським мовленням. Познач свій вибір на шкалі та обґрунтуй.

Як пісня пов'язана з людським мовленням?

Пісня передає
переживання

Пісня
організовує

Пісня
об'єднує

?

Пишімо

- 3.** Поєднай частини та прочитай прислів'я про пісню. Поясни, як ти їх розумієш.

Всяка пташка	така їй пісня.
Яка пташка,	та не швидко складається.
Де праця,	свої пісні співає.
З моря води не вилити,	там і пісня.
Швидко пісня співається,	а з пісні слова не викинути.

Обери одне з прислів'їв і придумай коротку історію, у якій доречним було б його використання.

Як можна перевірити орфограми, що трапилися в тексті?

Обміняйтесь зошитами з однокласником або однокласницею та перевірте, чи є в тексті:

1

Назва

1

зачин

1

основна частина

1

кінцівка

Досліджу́мо

- 4.** Підготуй 4–5 запитань для інтерв'ю на тему «Пісня в житті людини». Візьми інтерв'ю в представників різних поколінь. Розпитай їх, як часто вони співають або слухають пісні та які саме, чи створювали власні пісні. Під час інтерв'ю зроби фотографії своїх співбесідників, якщо хтось захоче заспівати – зроби аудіозапис.

На основі зібраної інформації підготуй презентацію.

Читаймо

- 5.** Прочитай пісенний текст українського співака Олександра Положинського «У ритмі серця», послуговуючись «Хрестоматією для читання в 3, 4 класах» («Видавництво Старого Лева», 2016; с. 7–8) та з'ясуй, чи є пісенний текст віршем.

Дискуту́ймо

- 6.** Які слова в тексті повторюються найчастіше? З якою метою? Від чийого імені автор висловлює різні мрії?

Які з цих мрій утілити легше, а які – складніше?

Яке з озвучених бажань ти розділяєш найбільше? Чому?

Чи погоджуєшся ти з твердженням «**Усі ми є сім'єю єдиною!**»? Як гадаєш, слово **сім'я** в цьому реченні вжито в прямому чи переносному значенні?

Що автор хотів донести до слухачів своєю піснею? Визнач основну думку.

Пишімо

- 7.** Визнач, у якій частині слова розташована орфограма, та заповни таблицю відповідними словами з орфограмами. Вибери букву на по-значення орфограми та поясні свій вибір.

Моє дер(и,е)во, кол(и,е)скова бабус(и,е)на, пр(и,е)йшла до мене, будинок був в(и,е)соким, пр(и,е)вітні люди, н(и,е) л(и,е)шалось марним, вес(и,е)ло співатиму, зна_ш ти, вч(и,е)мося жити, пр(и,е)л(и,е)тіла ластівка, діти з(и,е)млі.

Орфограмма

Досліджу́мо

- #### 8. Переглянь відеокліп «У ритмі серця – Руслана та діти».

Відеокліп, кліп (англ. video clip – «відеовідрізок») – відрізок відео з музичним супроводом тривалістю 4–5 хвилин.

Музичний кліп – відео до певної музичної композиції.

Який настрій викликає у тебе цей музичний твір?

З якою метою творці цієї пісні зробили так, що кожну наступну мрію озвучує інша дитина?

Запиши, яку інформацію подано в титрах до цього відеоролика.

Вступні титри:

Титри в середині відеокліпа: _____

Які події розгортаються в кліпі?
Спробуй переказати його сюжет.
Як ти гадаєш, у цьому кліпі використано комерційну чи соціальну рекламу?

Пишімо

- 9.** Про що ти мрієш? Поміркуй, що потрібно зробити й скільки часу знадобиться, щоб твоя мрія здійснилася. Склади й запиши план реалізації своєї мрії.

План реалізації моєї мрії

Дізнайся, про що мріють твої однокласники та однокласниці. Попрацюйте в групі. На великому аркуші паперу створіть карту мрій, ілюструючи малюнками або записуючи словами мрії один одного. Презентуйте свою роботу.

Читаймо

10. Прочитай мовчки вірш Івана Андрусяка «Пісня» («Хрестоматія для читання в 3, 4 класах», с. 13) та підготуйся до його читання вголос. У чому полягатиме така підготовка?

Дискутуймо

11. Які емоції та почуття викликає у тебе цей вірш?
Що означає «налітати пісень»?
До кого звертається автор зі словами «мій жуку малий»?
Чим вирізняється мовлення немовлят?
Які пісні поет називає невимовними?
Чи маєш ти досвід спостереження за немовлям? Чи можеш навести яку-небудь «пісню» немовляти?

Досліджуємо

- 12.** А. Чому, на твою думку, автор вірша використав лише один розділовий знак?
Б. Випиши з тексту дієслова, які вигадав Іван Андрусяк. Поясни їхнє лексичне значення. Які граматичні значення можна визначити в записаних формах дієслів? Надпиши їх скрочено над кожним словом.

Читаймо

13. Прочитай твір Василя Сухомлинського «Співуча пір'їнка» й визнач жанр цього твору.

СПІВУЧА ПІР'ЇНКА

Є на світі *дивовижний* птах – Стрепет. Він співає... чим, як ви думаете, діти? Він співає крилом. Має він у своєму крилі особливу співучу пір'їнку. Летить Стрепет, і коли захочеться йому співати,

Ілюстрація Володимира Харитонова

то розправляє крила так, що співуча пір'їнка висувається і настроюється на спів. Лунає тонкий свист. Схожий він і на звучання найтоншої струни, коли по ній водити смичком, і на пісню вітру в тонкій стеблині очерету.

Та ось трапилось лихо. Загубив Стрепет співучу пір'їнку. Випала вона й упала на землю. Захотілось Стрепетові поспівати, а співучої пір'їнки немає.

Маленький Сергійко знайшов на землі співучу пір'їнку Стрепета, підняв її, побіг – і пір'їнка заспівала.

Почув Стрепет спів своєї пір'їнки, прилетів до хлопчика й просить:

– Хлопчику, віддай мою співучу пір'їнку. Я не можу жити без пісні.

Повернув Сергійко Стрепетові співучу пір'їнку.

Багато років прожив на світі чоловік, що виріс з маленького Сергійка. Часто він згадував Стрепета, думав: «У кожної людини є своя співучая пір'їнка. Несчастливий той, у кого такої пір'їнки немає».

Дискутуймо

14. Які емоції та почуття викликала в тебе ця притча?

Як Стрепет «співає»? Знайди в тексті й прочитай, на що схожа його пісня.

Чому, на твою думку, Стрепет не може жити без пісні?

Який момент у творі є найнапруженішим?

Як ти розумієш слова «У кожної людини є своя співучая пір'їнка. Несчастливий той, у кого такої пір'їнки немає». Що автор має на увазі?

Досліджуємо

15. Випиши слово, виділене в тексті. Якою частиною мови воно є? Добери до цього слова й запиши в стовпчик 2–3 синоніми. Утвори форми вищого та найвищого ступенів порівняння до кожного слова.

Читаймо

16. Прочитай анотацію до анімафільму «Маруся Богуславка», створеного в 1966 році режисеркою і художницею Надією Василенко, та з'ясуй, що в літературі називають думою.

Мультфільм за мотивами думи про Марусю Богуславку оповідає про далекі часи набігів ворогів на українську землю. Під час однієї такої навали багато народу полягло, а ще більше опинилося в полоні. Була серед невільників дівчина Маруся Богуславка. Увійшовши в довіру до султана – тогочасного правителя ворожої землі, Маруся викрала ключі від в'язниці й допомогла українським козакам утекти з полону.

Народна дума — це твір, який виконували мандрівні співці-музики: кобзарі, бандуристи, лірники. Дума розповідає про історичні події та їхніх учасників, тому схожа на оповідання чи повість, а за виконанням подібна до пісні.

Досліджуємо

17. Переглянь анімафільм «Маруся Богуславка» за QR-кодом та розкажи про своє враження.

Як гадаєш, якої мети хотіла досягнути авторка анімафільму? Для кого створено цей фільм? Доведи свою думку.

Познач, у чому, на твою думку, полягають художні особливості переглянутого анімафільму.

- кольорове зображення
- виразне мовлення персонажів
- музичний супровід
- мальована анімація
- зрозумілість поведінки персонажів
- об'ємна анімація
- чорно-біле зображення

Дискутуймо

18. Чи погоджуєшся ти з тим, що мова – найважливіша з можливостей людини? Познач свій вибір на шкалі та обґрунтуй.

Мова – найважливіша з можливостей людини?

Ні

Важко визначитися

Так

Творімо

19. Об'єднайтесь в групу з однокласниками та однокласницями, щоб створити на великому аркуші карту понять за темою «Мова». Кожен працює з певним запитанням і виносить на спільне обговорення свої пропозиції.

1. Із чого складається мова? Що таке «вивчати мову»?
2. Що таке «доцільно вживати слова»? Де можна дізнатися про значення слова?
3. Які знання допомагають правильно вимовляти слова? Як удосконалювати власну вимову?
4. Чому важливо правильно утворювати форми слів? Звідки брати ці знання?
5. Які знання допомагають створювати тексти та записувати їх?
6. Яку людину можна назвати грамотною?

Презентуйте роботу іншим групам.

Пригадаймо

1. Який зв'язок існує між піснею та людським мовленням?
2. Чи можна текст пісні назвати віршем? Поясни чому.
3. Чи може пісня бути невимовною?
4. Які особливості думи як літературного жанру?
5. Яку цінність для людини становить мова?